

Jednotné roľnícke družstvá –
základ Československého
poľnohospodárstva

Rehabilitácie sa roľníci dočkali
až po Novembri '89...

„Hovorili, že keď Slivka podpíše, celá dedina
podpíše. Toto chceli – zlomiť, mňa chceli zlo-
miť. Keď videli, že som sa nepoddal, aj druhí
sa držali, tí lepší, výkonní roľníci. Tí, čo boli, čo
zle gazdovali, tí naleteli, lebo sa lakomili, že im
sľubovali – všetko budete mať dobre.“

„Koľkí mi hovorili: ‚Mal si sa prispôbiť, bol
by si mal to i tamto.‘ No ja, keby som znova
mal prežiť to isté, len tak by som robil, ako
som robil. Ani kúštiček nebanujem, že som sa
postavil proti komunizmu.“

Michal Slivka st., roľník

Alojz Kuna
(narodený 1936)

SVEDECTVO

„Dňa 1. septembra 1952 som nastúpil do Novák do baníckeho
učilišťa. Po dvoch mesiacoch prišiel za mnou jeden z našej de-
diny, ktorý bol tiež banícky učeň a bol doma v nedeľu, a prvý
mi oznámil: ‚Otca ti zobrali a zavreli ho.‘

Keď som prišiel domov, tak som sa opýtal mamky, ako to bolo.
Tak mi povedala toľkoto: ‚Syn môj, boli sme s otcom v jeseni
vykopávať zemiaky. Predseda miestneho národného výboru
súdrh Miškolci prišiel za nami a povedal nám, aby sme sa
okamžite vrátili domov. Keď sme sa vrátili domov, deti zo škôl,
ľudia na ulici kukali, pretože to bolo hotové divadlo. Otca po-
stavili do rohu, dvaja žandári ho strážili a zobrali všetko.‘ Všet-
ko, skutočne. Mamka mi hovorila, že ešte aj nože, čo sme mali

pripravené na zabíjačku, múku, chlieb, orechy, domáce zajace,
všetko brali rad radom, vyzametal.

Mamka vtedy mala štyridsať, ja som mal šesťnásť, brat dva roky
a sestra jedenásť a keď odchádzali, mamka sa ich pýta: ‚Čo dám
svojmu synovi, keď príde v nedeľu domov?‘ Pretože vtedy bola kaž-
dá sobota pracovná. A vtedy sa pozrel predseda na mamu a hovorí:
‚Pozdochýňajte od hladu ako ten pes.‘ Toto bola ich odpoveď...“

CHCEŠ VEDIEŤ VIAC?

Odporúčané webstránky:
www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

EURÓPSKA SIEŤ
PAMÄŤ A SOLIDARITA

NÁSILNÁ KOLEKTIVIZÁCIA

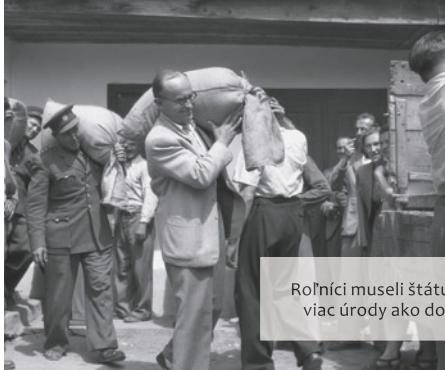
V 50. rokoch 20. storočia celoploš-
ne postihla najväčšiu skupinu
obyvateľov. Sedliaci a roľníci boli
nútení vzdať sa svojej pôdy, dobyt-
ka, strojov v prospech vznikajúcich
jednotných roľníckych družstiev
(JRD). Funkcionári KSČ boli hlav-
nými agitátormi a členmi komisii
národných výborov. Ľuďom naj-
skôr sľubovali za vstup do JRD
rozličné výhody, no ak to roľníci
odmietli, začali vyhrážky: „... vaše
deti budú vylúčené zo stredných
alebo vysokých škôl“, zločiny proti
ľudskosti, fyzické násilie (mučenie,
bitie, vyšetrovanie o hlade a smä-
de, topenie v studni a pod.).

po roku 1945

Roľníci v Československu tvorili majoritnú časť obyvateľstva

50. a 60. roky

Roľníci museli štátu odovzdať viac úrody ako dopestovali

50. a 60. roky

Mechanizmy mali zvýšiť produktivitu a „spriemyselniť“ poľnohospodárstvo

30. roky

Hladomor na Ukrajine

50. roky

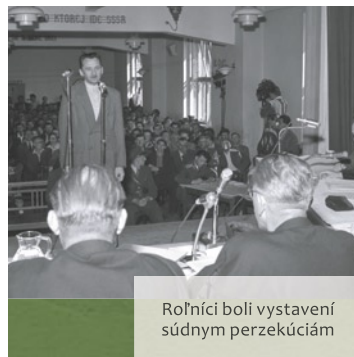
Dobová tlač

50. roky

„Dobrovoľné“ slávnostné podpisovanie vstupu do JRD

50. a 60. roky

Roľníci boli vystavení súdnym perzekúciám

50. a 60. roky

Dobová propaganda

SOCIALIZÁCIA DEDINY?

Lámanie odporu roľníkov je považované za jeden z hlavných zdrojov prenikania násilia do spoločnosti. Násilná kolektivizácia bola javom vyskytujúcim sa vo väčšine krajín pod kuraťelou ZSSR. Vzorom JRD boli sovietske kolchozy (názov odvodený z ruských slov kollektivnoe chozjajstvo – spoločné hospodárstvo).

V ZSSR moc štátu a strany nad roľníkmi upravovalo zákonodarstvo po roku 1917 a neskôr v 20. rokoch. Zákony z roku 1932 zakazovali roľníkom cestovať mimo územia kolchozu a za tzv. rozkrádanie spoločného vlastníctva bol trest smrti. **Najradikálnejším dôsledkom násilnej kolektivizácie, v spojení so snahou zlomiť odpor ukrajinského ľudu, bol hladomor na Ukrajine v rokoch 1932 – 1933, ktorú si vyžiadala 6 miliónov mŕtvych. Aj zákony v Československu (s neprimerane vysokým trestom za vlastizradu, sabotáž) boli použité proti roľníkom s jasnou inštrukciou KSČ: „využiť trestné predpisy ako pomôcku k uskutočneniu socializácie dediny.“ Cieľ bol jasný: naštbiť, či zničiť majetkové a medziľudské vzťahy; z dedinského prostredia vytvoriť štruktúru ovládanú totalitným režimom. Veľký podiel na násilnej kolektivizácii na Slovensku po roku**

1948 mal aj vtedajší povereník poľnohospodárstva Marek Čulen. Dokonca i vtedajší veľvyslanec ZSSR v Prahe A. E. Bogomolov sa naňho sťažoval: „viac sa spoliehajú na nátlak na roľníkov ako na ich presviedčanie.“

KONTINGENTY

Nepriamou formou nátlaku voči samostatne hospodáriacim roľníkom boli tzv. kontingenty (istú časť úrody, mäsa, vajec... museli odvieť štátu), ktoré sa neúmerne zvyšovali. Príslušníci vtedajšej polície už počas žatvy strážili a odoberali vymlátené obilie. Veľakrát sa stalo, že roľník musel štátu odovzdať oveľa viac úrody, ako vypestoval. Nesplnenie bolo považované za sabotáž, ktorá sa trestala peňažnou pokutou a často i konfiškáciou majetku, väzbou.

AKCIA KULAK

Proti samostatne hospodáriacim roľníkom bola v roku 1951 zameraná aj akcia Štátnej bezpečnosti (ŠtB) „Akcia KULAK“. Komunistická propaganda týmto termínom (kulak – dedinský boháč) označila roľníkov, ktorí vlastnili viac ako 15 ha pôdy (ne-

skôr len 2 – 5 ha pôdy) alebo odmietli vstúpiť do JRD. Museli sa často z obcí odsťahovať (2000 – 4000 sedliackych rodín) a mnohí živitelia rodín sa dostali do väzenia, táborov nútených prác (TNP) a ich synovia nastúpili na základnú vojenskú službu v pomocných technických práporoch (PTP), kde boli zneužívaní na ťažkú manuálnu prácu.

VYROVNÁVAME SA S MINULOSŤOU?

Po roku 1989 bola v rámci reštitúcií vrátená pôda (niekedy len jej časť) pôvodným vlastníkom. Málo kto dokázal pokračovať v práci poľnohospodára tam, kde starí otcovia skončili. **Za násilnú kolektivizáciu nebol nikto postavený pred súd** (na rozdiel od Českej republiky, kde boli a sú v procese vyšetrovania dedinskí a stranícki funkcionári, ktorí označili svojich spoluobčanov slovom: „kulaci“ a tým ich aj s ich rodinami vystavili teroru a prenasledovaniu).

KOMUNISTICKÁ PROPAGANDA

„Dedinský boháč sa snaží všemožne škodiť, sabotuje a všetko rozvracia, nebráni sa ani klamstiev a vražd!“